Godefroy, O., Bogousslavsky, J. The Behavioral and Cognitive Neurology of Stroke.
Cambridge: Cambridge University Press 2007.
648 stran. ISBN 0-521-84261-1.

Kniha je prací francouzsko-švýcarského kolegia řady významných odborníků. Editace se ujali profesor Olivier Godefroy, vedoucí katedry neurologie univerzitní nemocnice v Amiens, a Julien Bougousslavsky. Ke spolupráci byli přizváni i další přední odborníci, za všechny uveďme například autora Bostonské klasifikace afázií Andrewa Kertesze. Kniha je rozdělena do kapitol věnovaných motorickým potížím pacientů, poruchám řeči, neglektu, agnózii, poruchám paměti a exekutivních funkcí, poruchám chování a nálady, demencím a pravo/levo hemisferálním syndromům. Má být základem pro porozumění problematiky cévních mozkových příhod pro rehabilitační pracovníky i odrazovým můstkem pro další vědecký výzkum pomáhající odhalit neurokognitivní mechanismy v roli cévních mozkových příhod.

Je mnoho oblastí považovaných za mimořádně důležité pro porozumění funkcím mozku a mechanismům podílejícím se na vzniku iktů. Péče o pacienty po cévní mozkové příhodě se za uplynulých několik málo let dramaticky změnila. Stejně tak jako se zlepšují podmínky lékařské první pomoci, zakládají se specializované iktové jednotky, mění se naše porozumění cévním mozkovým příhodám, jejich rychlá diagnostika a možnosti jejich terapeutického ovlivnění a v neposlední řadě vedení péče a rehabilitace přetrvávajících deficitů. Představovaná kniha reflektuje všechny tyto významné změny posledních let v péči o pacienty po mozkové příhodě, zvláště pak se zaměřuje na jejich behaviorální a kognitivní potíže. V ucelené formě je nabízena současná teoretická báze, doplněná na řadě míst praktickými ukázkami, ve smyslu diagnostickém i rehabilitačním. Možné kroky v péči o pacienty se týkají jak akutní, tak pozdějších fází. Autoři se opírají o signifikantní výsledky z dlouhodobé péče a snaží se přiblížit text, tak aby byl použitelný v běžné klinické praxi a nejen v praxi neuropsychologické. Vyšetření kognitivních funkcí musí být vždy vztaženo k aktuální fázi onemocnění. V akutní fázi je jako prvotní rozpoznání příznaků iktu pro stanovení diagnózy a cílů vycházejících z prognózy. Kniha proti předchozím tématickým zdrojům v mnohem větší míře dokumentuje řadu fenoménů shodných s oblastí vzniklé ischemie a patrných v reakcích na akutní rozvoj potíží, jako jsou neobvyklý a zavádějící klinický obraz (např. stav připomínající delirium, avšak náležející ke kortikální slepotě nebo akutnímu dysexekutivnímu syndromu), vysoká frekvence některých deficitů v prvních hodinách po iktu (např. pravostranný částečný neglekt při levohemisferálním iktu), rychlý rozvoj deficitů v počátku iktu (např. globální afázie vyvíjející se do méně obvyklé Brocovy afázie, častý pravohemisferální syndrom rozvíjející se do méně častého syndromu levohemisferálního aj.).

Kniha je rozdělena do sedmi obsáhlých kapitol. První kapitola je věnována motorickým poruchám, abnormálním mimovolním pohybům a motorickému chování. Fokální mozkové léze jsou příčinou řady typů mimovolních pohybů jako jsou dystonie, chorea, hemibalismus, třes, myoklonus či parkinsonismus. Samostatně je zpracována apraxie. V textu i tabulkách jsou uvedena aktuální diagnostická kritéria pro jednotlivé poruchy.

V obrazových přílohách jsou popsány skeny zobrazovacích metod, nejčastěji magnetické rezonance a počítačové tomografie. V barevných přílohách jsou skeny z funkční magnetické rezonance, případně další zobrazení, třídimenzionální rekonstrukce ložiskových lézí.

Druhá kapitola je zaměřena na afázie a poruchy výslovnosti, tj. jedny z nejčastějších poiktových komplikací. Velmi přehledně je zpracováno rozdělení afázií. Celá kapitola je citačně podložena řadou významných studií, od prací Wernickeho, Brocy, Picka, přes von Monakowa, Goldsteina, až po Goodglase, Kaplana, Kertezse či Petersena. Velikost a umístění léze, včasné zjištění iktu, etiologie a závažnost příznaků jsou komplexem nezávislých faktorů v symptomatologii poiktových řečových poruch. Popsána je dynamika změn, možnosti rehabilitace. Podkapitola akutní vaskulární afázie zaplňuje doposud nezmapované místo v dané problematice. Je věnována iniciálním stádiím rozvoje afázie v horizontu několika hodin až dnů od vzniku iktu. Dynamika změn je pak klíčová pro prognózu deficitů a jejich následnou rehabilitaci.

Opomíjeným tématem z řady poškození zpracovávání informací je akalkulie, obvykle pouze zařazena jako součást Gerstmannova syndromu. Opouštěna je klasická typologie, zavedená Héacenem (1961), který rozlišoval afázickou, prostorovou a nearitmetickou akalkulii. Zmíněny jsou současné neurokognitivní modely, založené jak na behaviorálních zjištěních, tak funkčních a anatomických zobrazeních, včetně elektrofyziologie.

Kapitola (3) věnovaná hemispaciálnímu neglektu je doplněna o výsledky vybraných neuropsychologických zkoušek. Podrobně jsou uvedeny diagnostické možnosti, spolu s ukázkami nejčastěji užívaných psychologických testů.

Nechybí obsáhlé kapitoly věnované agnosii a Bálintovu syndromu (4). Jedním z nejzajímavějších témat jsou exekutivní poruchy a poruchy paměti (5), obsahující jak dysexekutivní syndromy v rámci iktů, tak poruchy episodické paměti a dysfunkce pracovní paměti.

Šestá kapitola zaměřená na behaviorální poruchy a poruchy nálady zahrnuje kromě obvyklých témat deprese, osobnostních změn, deliria a bludů také méně obvyklá témata poiktové mánie, akinetického mutismu či změn v úrovních vědomí v rámci iktů.

Závěrečná sedmá kapitola pak shrnuje značnou část deficitů v rámci vaskulární demence a pravo a levohemisferálních syndromů.

Existuje řada publikací, avšak málokterá zahrnuje v celé šíři problematiku cévních mozkových příhod z hlediska behaviorální a kognitivní neurologie a neuropsychologie.

PhDr. Radko Obereignerů, Ph.D.
Katedra psychologie FF UP Olomouc
Neurologická klinika, FN Olomouc
e-mail: ObereigneruRadko@seznam.cz

MUDr. Katarína Kollárová
Neurologická klinika, LF a FN Olomouc

Obereignerů, R., Kollárová, K. (2008). The Behavioral and Cognitive Neurology of Stroke [recenze]. *E-psychologie* [online]. 2(2), [cit. vložit datum]. Dostupné z WWW: <http://e-psycholog.eu/pdf/obereigneru-etal-rec.pdf>.